

31.5.2007

Opetusministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

cc: anna.vuopala@minedu.fi

Re: Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:18

YLEISRADIO OY:N KOMMENTTEJA TEKIJÄNOIKEUDEN SUUNTAVIIVOJA KOSKEVAN KESKUSTELUMUISTION JOHDOSTA

Yleisradio Oy esittää tekijänoikeuden suuntaviivoja koskevan keskustelumuistion johdosta seuraavat kommentit.

Yleistä

Tekijänoikeuslainsäädäntöä tulee kehittää tavoitteena tasapainoinen ja toimiva tekijänoikeusjärjestelmä. Tekijänoikeusjärjestelmää tulee tarkastella kokonaisuutena kaikki tekijänoikeusmarkkinoiden toimijat huomioon ottaen. Tekijänoikeusjärjestelmän toimivuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota uusien jakelutekniikoiden ja välitysmuotojen käyttöönoton tekijänoikeudellista vaikutusta arvioitaessa. Kaikkien osapuolten etujen mukaista on pyrkiä välttämään tilanteita, joissa uusien jakelutekniikoiden käyttöönotto viivästyy tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia koskevien tulkintaerimielisyyksien ja epäselvyyden johdosta.

Tekijänoikeuslainsäädännön kehittäminen

Tekijänoikeuslainsäädännön kehittämisessä tulee pyrkiä lainsäädännön selkeyttämiseen ja ajantasaistamiseen tulkinnanvaraisuuden vähentämiseksi. Lainsäädännön kokonaisuudistusta ei ole ajankohtaista käynnistää tässä vaiheessa. Tekijänoikeuslakiin on juuri tehty pääosin vuonna 2006 voimaan astunut mittava osauudistus, jossa mm. tekijänoikeuden peruskäsitteet on uudistettu. Tekijänoikeuslain kokonaisuudistuksen käynnistämisestä tässä tilanteessa seuraisi oikeudellista epävarmuutta, joka olisi omiaan vaikeuttamaan suojattua materiaalia tuottavien ja hyödyntävien tahojen toimintaa. Lainsäädännön kokonaisuudistuksen sijasta lainsäädäntöä tulee jatkuvasti päivittää osauudistuksin alan kehityksen myötä.

Lainsäädännön valmistelua tulee kehittää siten, että valmistelu tapahtuu työryhmätyöskentelynä, johon osallistuvat jo valmistelun alkuvaiheessa tasapuolisesti kaikkien niiden tahojen edustajat, joita lainsäädäntö pääasiallisesti koskee. Näin voidaan aiempaa paremmin käydä läpi ja mahdollisuuksien mukaan sovitella yhteen eri etutahoja koskevat kysymykset jo ennen hallituksen esitysten laatimista ja niitä koskevia virallisia lausuntokierroksia.

Monikanavajakelu

Televisio- ja radiolähetysten samanaikaista ja muuttamatonta välittämistä samalle maantieteelliselle alueelle ja pääosin samalle yleisölle tulee kohdella yhtenä kokonaisuutena. Uusien teknologioiden käyttöä suojatun materiaalin välittämisessä tulee arvioida teknologianeutraalisti. Pelkkä uusi välitystekniikka ei voi olla perusteena lisäkorvaukselle, jos sama lähetys välitetään samalle yleisölle samalla alueella. Vuonna 2006 voimaan astuneessa tekijänoikeuslain osauudistuksessa omaksuttu teknologianeutraali käsitteistö tukee myös omalta osaltaan tätä tulkintaa.

Oikeuksien hankintaa koskevia sopimuksia tulee tulkita teknologianeutraalisti. Tekninen kehitys nopeutuu jatkuvasti ja yleisöt hajaantuvat useille rinnakkaisille jakeluteille. Jakeluteiden tekninen kehitys ei nykytilanteessa useinkaan enää lisää yleisömääriä, vaan johtaa ainoastaan saman yleisön osittaiseen siirtymiseen rinnakkaisille jakeluteille. Kun sama yleisö on oikeuksista sovittaessa jo kertaalleen huomioitu korvausperusteissa, ei ole perustetta tulkita tehtyjä sopimuksia siten, että ne kattaisivat vain sopimuksentekohetkellä olemassa olleet jakelutekniikat ja uudet jakelutiet oikeuttaisivat oikeudenhaltijat kaikissa tapauksissa lisäkorvauksiin.

Vaikka suojatun materiaalin käyttöoikeuksista sopiminen kuuluukin lähtökohtaisesti sopimusvapauden piiriin, lainsäädännön tulisi mahdollisuuksien mukaan tukea sopimusten teknologianeutraalia tulkintaa. Mikäli lainsäädännöllä ei katsottaisi olevan mahdollista tukea teknologianeutraalia oikeuksista sopimista ja sopimusten tulkintaa, tilannetta selkiyttäisi esim. tekijänoikeuslainsäädännön valmistelusta vastaavan viranomaisen tulkintaohje, joka asettaisi uusia jakeluteitä koskevissa sopimustulkinnoissa lähtökohdaksi teknologianeutraalin tulkinnan. Ohjeen tulisi perustua periaatteelle, että samojen sisältöjen levittäminen rinnakkaisten jakeluteiden välityksellä pääsoin samalle yleisölle samalla maantieteellisellä alueella, ei ole peruste lisäkorvauksen perimiselle.

Mikäli rinnakkaisia jakeluteitä koskeva kysymys jää tulkinnallisesti avoimeksi, on vaarana että suomalaisten viestintäyritysten toimintaedellytykset ja kilpailuasema suhteessa kansainvälisiin yrityksiin heikkenevät. Uusista jakeluteistä ja –tekniikoista voi muodostua pullonkauloja, joita koskevat tulkintaerimielisyydet hidastavat alan kotimaisten palveluiden kehitystä. Jakelutiesidonnaiset sopimukset, jotka edellyttäisivät uusia oikeuksia koskevien neuvottelujen käynnistäminen joka kerta, kun käyttöön tulee uusi jakeluteknologia, ohjaisivat viestintämarkkinoita kehittämään palveluja uusien jakeluteiden sijasta ensisijassa perinteisille jakeluteille.

Sopimuslisenssijärjestelmä

Yleisradio pitää sopimuslisenssijärjestelmää hyvänä ratkaisuna tilanteissa, joissa on kysymys suojatun materiaalin massaluoteisesta sekundäärikäytöstä. Sopimuslisenssijärjestelmä mahdollistaa hallinnollisesti järkevän oikeuksien hankinnan ja hallinnoinnin esim. televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähettämisessä ja opetuskäytössä.

Yleisradion mielestä sopimuslisenssijärjestelmää tulee kehittää edelleen ja laajentaa sektorisäännöksiä konkreettisen tarpeen edellyttämiin sekundäärikäyttötarkoituksiin. Tällainen käyttötarkoitus olisi mm. jo Tekijänoikeustoimikunnan mietinnössä 2002:5 esitetty sopimuslisenssisäännös, joka koskisi arkistoidun ohjelman uudelleen välittämistä muuten kuin radiossa tai televisiossa lähettämällä. Mahdollisuus välittää arkisto-ohjelmia tietoverkoissa ilman, että jokaisen oikeudenhaltijan kanssa täytyisi solmia kahdenvälinen sopimus, edistäisi tietoyhteiskuntakehitystä ja kansallisen kulttuuriperinnön välittämistä tietoverkoissa. Säännös olisi myös oikeudenhaltijoiden etujen mukainen, koska se mahdollistaisi vanhojen arkisto-ohjelmien laajamittaisen tietoverkkojakelun, josta oikeudenhaltijat saisivat lisäkorvauksen. Nykytilanteessa vanhojen ohjelmien oikeuksien selvittäminen on hallinnollisesti niin työlästä, että se olennaisesti rajoittaa ohjelmien tarjontaa tietoverkkojen kautta.

Komission suositus online-musiikkipalveluista

Komission suositus online-musiikkipalveluista ei sovellu perinteiseen sähköiseen viestintään. Perinteisen sähköisen viestinnän kohdalla komission suositus voi vaarantaa hyvin toimivan sopimuslisenssijärjestelmän, jonka avulla oikeudet suojatun materiaalin käyttöön on pääsääntöisesti voitu hankkia kussakin maassa keskitetysti one-stop-shop –periaatteen mukaisesti.

Suosituksen soveltaminen voi johtaa erityisesti pienten kieli- ja kulttuurialueiden tekijöiden kilpailumahdollisuuksien ja suojatun materiaalin saatavuuden heikkenemiseen. Pienillä, kansallisilla markkinoilla toimivien tekijöiden enemmistön asema heikkenisi. Pienen kielialueen kansallista kulttuuria leimallisesti edustavat tekijät eivät pystyisi kilpailuttamaan suuria, eurooppalaisilla markkinoilla toimivia järjestöjä. Tällaiset tekijät jäisivät pakostakin marginaaliin Euroopan laajuisilla markkinoilla toimivissa järjestössä ja heidän teostensa saatavuus heikkenisi olennaisesti.

Komission suosittelema samojen tekijäryhmien oikeuksien hajauttaminen useiden eri järjestöjen hallinnoitaviksi saattaisi heikentää suojatun musiikin saatavuutta ja käytön oikeusvarmuutta perinteisilläkin käyttöalueilla. Suosituksen vaikutus oikeuksien hallinnointiin vaarantaisi Suomessa ja muissakin pohjoismaissa erinomaisesti toimivan sopimuslisenssijärjestelmän. Sopimuslisenssijärjestelmän ja lähioikeuksia hallinnoivien nimettyjen järjestöjen avulla on voitu taata suojatun musiikin kattava saatavuus käyttäjille ja käytön oikeusvarmuus.

Musiikin lisensiointia tietoverkoissa koskevat ongelmat liittyvät yleisradiotoiminnassakin yleensä suojatun materiaalin maailmanlaajuisen välittämisen lisensiointiin. Komission suositus ei tarjoa ratkaisumallia näihin ongelmiin.

Suosituksista ei tule soveltaa yleisradiotoimintaan eikä siihen liittyviin nettipalveluihin.

Suoja-ajat

Lähioikeuksien suoja-aikojen pidentäminen ei ole perusteltua. Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suoja-ajat on kaikissa toteutetuissa muutoksissa automaattisesti yhdenmukaistettu pisimmän käytössä olevan suoja-ajan mukaisiksi. Tällaisen kehityksen jatkuminen ohjaisi varoja suomalaisilta mediayhtiöiltä entistä suuremman määrän alun perin amerikkalaisille, nyttemmin monikansallisille äänitetuottajille. Äänitteiden suoja-aikojen pidentäminen USA:n esimerkin mukaisesti johtaisi automaattisesti myös tekijänoikeuden suoja-aikojen pidentämiseen. Tällaiselle kehitykselle ei ole esitetty asiallisia perusteita.

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien välistä vakiintunutta suhdetta ei ole perustetta muuttaa siten, että lähioikeuksien suoja-ajat yhdenmukaistettaisiin tekijänoikeuden suoja-aikojen kanssa. Ero tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suoja-aikojen välillä on vakiintunut ja perusteltu. Verrattaessa esim. äänitallenteen tuottajien suojaan tekijänoikeuden suojaan erona on, että äänitallenteen tuottajan lähioikeus suojaaa äänitallenteen tuottamiseen sijoitettuja varoja. Tekijänoikeuden suoja puolestaan suojaaa luovaa työtä, joka useimmissa tapauksissa on lähioikeuksien piiriin kuuluvan suojatun materiaalin sisällön perusta.

Mikäli muusikko on muistiossa mainitun mukaisesti myös äänitallenteen tekijänoikeuden haltija, hänen suorituksensa saa erikseen suojaan tekijänoikeuden perusteella. Ei ole syytä automaattisesti olettaa, että esittävä taiteilija olisi kaikissa tapauksissa myös äänitallenteen tekijänoikeuden haltija.

Sovellettava laki

Tietoverkoissa maailmanlaajuisesti välitettäviin nettipalveluihin sovellettavaa lakia koskeva kysymys tulee ratkaista kansainvälisellä tasolla. Vain siten voidaan turvata maailmanlaajuisesti tarjolla olevien nettipalveluiden kehitysmahdollisuudet ja riittävä oikeusvarmuus.

Suomen tulee aktiivisesti vaikuttaa siihen, että suojatun materiaalin käytöstä osana maailmanlaajuisesti välitettävää palvelua sovitaan kansainvälisellä yleissopimuksella niin, että oikeudet suojatun materiaalin välittämiseen voidaan hankkia palvelun alkuperämaassa. Kysymys

tulee ratkaista samalla tavoin kuin asia on ratkaistu satelliitin välityksellä välitettävän sisällön osalta EU:n satelliitti- ja kaapelilähetydirektiivissä.

Sovellettavaa lakia koskevan kysymyksen ratkaiseminen kansainvälisellä tasolla on välttämätöntä, jotta tietoverkoissa voitaisiin turvallisesti välittää suojattua materiaalia ilman maakohtaisia rajoituksia ja riskiä siitä, että välittämisestä voi seurata eriaikaisia ja eri kansallisiin lakeihin perustuvia vaatimuksia.

Ainoastaan EU:n alueen kattava harmonisointi ei ole riittävä toimenpide, koska tietoverkossa tapahtuva välittäminen ei rajoitu pelkästään EU:n alueelle. Rajoittamalla välittäminen maakohtaisesti tai EU:n alueelle menetetään palvelun maailmanlaajuinen tavoitavuus, joka on tietoverkossa tapahtuvaan välittämiseen olennaisesti kuuluva piirre.

Tekijänoikeuden suuntaviivoja koskevan keskustelun jatko

Muistiossa esitettyjen kysymysten suuresta määrästä johtuen Yleisradio on esittänyt näkemyksiään vain eräistä sille keskeisistä kysymyksistä. Yhtiö on halukas osallistumaan tekijänoikeuden suuntaviivoja koskevassa muistiossa esitetyistä muistakin kysymyksistä käytävään keskusteluun ja jatkovalmisteluun. Yhtiö pitää tärkeänä sitä, että eri tahoja edustavilla alan toimijoilla on mahdollisuus osallistua tekijänoikeuden suuntaviivojen linjaukseen jo valmistelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Yleisradio Oy

Jussi Tunturi
Hallintojohtaja